

V. Arestin

Amintiri din Teatru

B. M. B.

AMINTIRI DIN TEATRU

DIN VIAȚA ARTIȘTILOR DRAMATICI :

VLĂDICESCU, MANOLESCU, MARIA TEODORINI,
I. TĂNĂSESCU, NICU POENARU, MARIA PETRESCU,
BOBESCU, IRENA VLADAIA, GĂLUȘCA, HAGIESCU,
SOREANU ȘI ALȚII.

DE

VICTOR ANESTIN

EDITURA I. BRĂNIȘTEANU

București. — Calea Victoriei, 60 (Pasagiul Imobiliara).

1918

FRAȚII VLĂDICEȘTI

Ani de zile, vara și iarna am hoinărit cu trupa Vlădicescu-Tardini. Eram copil pe atunci, dar primele impresii sunt totdeauna cele mai puternice și mai repede ții minte evenimentele de pe vremea când erai de 6—7 ani, decât întâmplările petrecute acum 2—3 ani.

Tată actor, mamă și mătuși actrițe, cum era să nu-mi petrec copilăria în teatru!

Sunt ani de zile de atunci și tot mi-aduc aminte de actorii și actrițele ce mi-au impresionat copilăria. În primul rând, mi-au rămas în minte frații Vlădicești.

Despre Vlădiceștii nu prea s'a scris; ei însăși nu au scris nici un rând și nici actorii cari au jucat cu ei nu au putut să spună cât de puțin despre acești artiști de seamă.

Azi, actorii, al căror talent e recunoscut, fac parte din cele trei societăți dramatice din Bucu-

rești, Iași și Craiova, sau din trupe bine organizate, în București mai ales. Pe vremuri însă, erau câte-va trupe ce hoinăreau numai prin provincie, așa că, deși artiști excelenți, Vlădiceștii nu erau cunoscuți de publicul bucureștean, de aceea vreau să consacru câteva rânduri memoriei celor două artiști dramatici din Moldova și lui Fani Tardini, demna tovarășă de viață a lui Al. Vlădicescu.

Amitiri personale, da, căci trăiam mereu la un loc cu ei. Și-acum încă, uneori, îmi vine mirosul de culise și decoruri vopsite de curând, îmi miroase a «mastic», cleiul acela cu care actorii își lipeau mustățile și bărbile.

Vârsta îmi permitea să intru în cabinele actrițelor, ca și ale actorilor. Aveam și eu simpatiile mele și bine înțeles, nu actrițele cele bătrâne îmi plăceau.

Juca Lica Poenaru în «Cristof Columb, sau Descoperirea Americii» pe o regină sălbatică. Dar regina era frumoasă și am admirat-o timp de un ceas întreg, cât i-a pus «musiu Vlădicescu» (așa-i ziceau actorii), sute de pene peste tot trupul, căci în pene, peste tricou, eșea ea pe scenă. Directorul ținea să pună el mâna când era vorba de muncă serioasă. Parcă-l văd, el asudând și enervat, ea

privindu-l cu ochii ei mari, negri și scânteietori de tinerețe.

Să vă recomand întâi personalul: Al. Vlădicescu, directorul trupei, Fany Țarcini, soția lui, Ion Vlădicescu, fratele lui Alexandru, I. Anestin, Maria Anestin, Victoria și Adina Cristescu, Stavrescu, Țetreanu, Fărcășeanu, Lica Poenaru, Tudoraș, etc.

Bine înțeles, actorii variau dela un «sezon» la altul, afară de moldoveni.

Vlădicescu colinda Moldova și rar se rătăcea prin Buzău, deseori prin Brăila. De asemenea, evita Iașii, unde erau destui actori.

După ce veți auzi ce piese juca el pe acea vreme, veți concluda poate că munca lui Vlădicescu nu a dat roade. Nu. Cei doi frați au adus cele mai mari servicii teatrului românesc. În unele orașe se mai rătăceau trupe de teatru. Focșanii, de pildă, aveau pe Lupescu, dar cine se ducea în Botoșani, Bacău, Bârlad, etc. ?

Trupa lui Vlădicescu juca două feluri de piese: cele senzaționale și piesele lui Alexandri. Pe vremea aceea nu erau însă altele și erau îndreptățite să fie jucate și unele și altele. Piesele senzaționale nu erau naturale, dar erau morale; piesele lui Alexandri erau luate după Sardou, Nestroy, Feuil-

let, dar erau interesante și păreau cu totul românești. Era, în sfârșit, o școală acel teatru, căci imoralitățile nu existau; femeia adulteră exista, de sigur, și pe vremea aceea, dar nu se dedea însemnătate așa de mare cazurilor de isterie, pe care în loc să le trateze medicii, le tratează autorii dramatici moderni.

Judecând după titluri, vă veți da scama de ce fel de piese făceau delicia publicului de acum vreo trei-zeci și cinci de ani. Iată câteva: *Pirații din America, Cristof Columb sau Descoperirea Americii, Corabia Salamandro, Fualdès, Nebuna de la șapte turnuri, Douglas strigoiiul*, apoi câteva comedii traduse din franțuzește, Labiche nu lipsea.. în sfârșit, piesele lui Alexandri, dintre cari mai ales: *Harță Răzașu, Doi morți vii, Conțina, Piatra din casă, Florin și Florica, Drumul de fier, etc.*

Pe vremea aceea, bunul public plângea cu disperare când Fualdès era omorât, când pietroaietele, unui vechiu castel, ce se dărâmă, îngropau sub ele pe «nebuna de la șapte turnuri»...

Piesele reușeau mulțumită jocului actorilor, dar de ce să uit personalul tehnic, care colabora așa de mult la succes? Personalul tehnic era reprezen-

tat prin Avram, un evreu cu o barbă roșie și îndesată, cu ochi mici, fonf, bâlbăit, dar care avea geniu în meseria lui. El umplea cu paie tigrii pictați, el confecționa teribili șerpi verzi, și-i manevra de par'că erau vii, el confecționa și zugrăvea cuburi de pânză ce reprezentau pietroaie. Eu unul aveam mare admirație pentru Avram, care cu toate grozăviile ce le punea el la cale, era omul cel mai cumsecade.

În «Pirații din America» jucam și eu: eram o fetiță care'n nu știu ce act, sta sub umbra unui pom exotic. După pom răsare un șarpe care se îndreaptă spre mine: Eu îl văd, sunt gata să mă mișc, dar iată că «musiu» Vlădicescu, cu glasul lui formidabil, strigă: «Pleacă capul, copila mea, pleacă capul». Eu plec capul... bum! O groaznică detunătură de carabină și șarpele căzu trăznit. Avram, care sta după arbore, îl aruncase mort. Sunt sigur însă, că dacă pușca lui «musiu» Vlădicescu ar fi avut un glonț, nu pe veninosul șarpe l'ar fi nimerit.

În actul următor, Vlădicescu era urmărit de niște bandiți ai savanei americane, care voiau să mă fure. Vlădicescu se oprește, mă lasă jos din brațe. Avram urcase scena cu nu știu câți metrii, de da

Vlădicescu cu capul de draperii. O prăpastie, dincolo alt munte. Un arbore e doborât de Andrei-Vlădicescu de pe un mal pe celalt și trecem dincolo pe acea punte. Dușmanii se arată, Andrei trage cu carabina și luându-mă iar în brațe, se aruncă cu mine... în prăpastie. Erau doar câți-va metrii, iar jos saltele destule, dar tot mă apuca amețeala.

*

Alexandru Vlădicescu era sufletul trupei, dar talent avuse mai mult fratele său Ion, un talent natural, nesilit, cum am văzut în urmă pe Ion Tănăsescu, cum e azi Nicolae Soreanu, actori de seamă.

Soreanu juca teatru de copii, în curte la el, la mine, la alți prieteni. Actorii am rămas noi, jucăm în viață fiecare rolul nostru, actor adevărat a rămas doar Soreanu.

MANOLESCU

Sunt prea puțini artiști dramatici, a căror viață să nu fie accidentată de tot felul de evenimente. Un actor, o actriță, au capriciile lor, necunoscute oamenilor obișnuiți. Ei când iubesc, iubesc cu intensitate și nu țin socoteală de ce se va zice. Ei când se supără, intensitatea supărării lor nu are margini.

Manolescu era artistul răsfățat al Bucureștilor, deși Conservatorul nu-i dedese premiul I, ci al treilea. Premiul I în seria aceea, la tragedie, îl avusese Petreanu, care a fost în urmă un foarte modest artist; al doilea premiu îl luase C. Nottara, iar lui Manolescu i se dedese premiul III.

De ce s'a supărat Manolescu pe direcția teatrului Național, nu e locul să discutăm aci. E destul să spunem, că într'o bună zi a plecat.

Dar Manolescu nu se supărase și pe scenă. În grabă, el alcătui o trupă, printre care se găseau și Hagiescu, Anestin, Costache Petrescu cu soția lui și mulți alții. Singura scenă unde putea să joace era pe atunci în sala și grădina Dacia.

Odată cu Manolescu, trecură la Dacia și trei sferturi din publicul ce obișnuia să se ducă la teatrul Național.

În fiecare seară, unul dintre actorii angajați de Manolescu, unul dintre acei care nu va avea rol în piesa ce se juca, se ducea la teatrul Național unde asista la un act sau două și se întorcea la Dacia ca să-și spună impresiile lui Manolescu.

— Gol... gol... câțiva inși ici și colo, câteva loji date gratuit. În foyer toți spun: «Ei, unde e Manolescu?» Și Manolescu, bucuros, cu ochii scânteietori, bătea cu pumnul în masă și spunea:

— Așa le trebuie.

Și în seara aceea juca cu mai multă vervă, căci în fața lui era un public numeros și inteligent.

O piesă care avea un succes deosebit era «Doi sergenți». Manolescu și soția lui, Anicuța, aveau rolurile principale; aveau roluri de efect însă și Hagiescu și Petrescu.

Anicuța Popescu era o actriță de mare merit, era egala Aristizei Romanescu, și Regina Elisabeta o chemase la Palat și-i făcuse diferite cadouri. Azi cine își mai aduce aminte de ea? Doar actorii mai în vârstă. Din cauza unui accident ce suferise — căzuse din balconul din stradă al hote-

lului Dacia, — trebuise să renunțe la teatru. Mai în urmă, Manolescu a părăsit-o, sburând cu altă stea a scenei, eveniment ce a fost discutat în presă și care a produs o mare emoție.

Pe vremea când se juca *Doi Sergenți* la Dacia, cei doi soți trăiau în armonie. Aveau talent amândoi și amândoi aveau acelaș defect, oribila plăcere de a bea peste măsură. După fiecare act, servitorii umpleau cabina lor cu numeroase halbe cu bere.

Dar erau actori minunați. Jucam și eu în «Doi Sergenți» și în actul al doilea, dacă nu mă înșel în scena finală, sufeream groaznic de pe urma talentului lor. Guillaume Larrive trebuie să plece, el se ducea la moarte. Soția lui, după ce încearcă să-l convingă să stea acasă, se așează în fața ușei din fund, având doi copii, unul la dreapta și altul la stânga. Nu-mi aduc aminte cine era copilul celalt, el era reprezentativ, nu vorbea în piesă și-i ziceam în glumă «mutulică».

Suferea însă mutulică cum sufeream și eu. Anicuța Manolescu, care era voinică, ne strângea de mână de ne venea să țipăm; la fiecare încordare, la fiecare țipăt de disperare, ne strângea mai tare. Și iată și pe Manolescu, — noi stam în genunchi — că se pleacă spre noi... vorbea el frumos de făcea

pe toate cucoanele simțitoare de prin loji să plângă, țipa el cu talent, dar știu că impresia noastră era alta. Mai întâi că ne stropea mereu și al doilea, încălzit cum era mirosea groasnic a sudoare și a mastic, cu care își lipise mustățile.

Anicuța ne strângea din ce în ce mai mult de mâini și-mi venea să țip... Acum mă gândesc, că țipătul meu pricinuit de o reală durere, ar fi putut să aibă mare succes. Dar și eu și mutulică am tăcut, mai ales că tovarășul meu nici nu mai avea dreptul să țipe, el care nici să vorbească nu putea.

Cu toate intrigile, cu toate rivalitățile, Manolescu, rămăsese favoritul publicului. S'a dus și prin provincie, în urmă, și-mi aduc aminte că l'am văzut jucând pe *Hamlet* la Ploești.

Câți de atunci nu s-au mai încercat să interpreteze pe Hamlet! După ce văzuseși pe Manolescu îți venea să-i trimeți... la mânăstire.

A murit tânăr, după ce a încântat cu talentul lui câte-va generații. Acei cari l'au cunoscut nu vor uita figura lui nobilă și inteligentă, înfățișarea lui, majestoasă. Dar ce folos, actorul e repede uitat de public. Dacă nu mai joacă, e ca și înmormântat, laurii lui durează cât lumina rampei.

MARIA TEODORINI. — I. TÂNĂSESCU.

Teatrul din Craiova a avut însemnătatea lui odinioară, a avut actori de seamă, de cari puteai spune cu drept cuvânt «că-și luau rolul în serios». De la Maria Teodorini și până la trupa de opere craioveană, s'au perindat pe scena teatrului din Craiova mulți artiști de talent.

Maria Teodorini! Am cunoscut-o numai pe ea nu și pe soțul ei. Înaltă, înfățișoasă, majestoasă chiar, ea era făcută să joace roluri de regine și în adevăr juca asemenea roluri în câteva piese de Alexandru Dumas tatăl și de alți autori dramatici, ale căror piese se jucau cu succes pe acele vremuri.

«M-me Teodorini» cum îi spuneau actorii, era respectată de toți, avea ea felul ei particular de a-ți vorbi blajin și de a te ține totuși la o mare distanță de ea.

Din trupa ce o angajase ea, s'au ridicat actori

de seamă, unii veniți din alte orașe, mulți însă fiind din Craiova.

Acei cari au iubit și iubesc teatrul, au pierdut mult, dacă nu au văzut, pe când erau în floarea talentului lor, pe Maria Petrescu, Clotilda Calfoglu Ioan Tănăsescu și alții.

Maria Petrescu trăește încă, dar Calfoglu și Tănăsescu au murit. S'au dus mai toți artiștii Teatrului Național din Craiova, au rămas dintre cei mai vechi dor vreo trei, ceilalți sunt tineri, prea tineri.

* .

—«Madamelor! Toate în scenă!» Așa le spunea Tănăsescu bietelor coriste, care protestau de chipul cum Directorul de scenă le trata. În adevăr, era brutal ca un măcelar, ignorant ca un intelectual modern, nu știa nici o limbă străină, nu vorbea decât puțin și aspru. Cu toate acestea, era unul dintre cei mai mari artiști comici din țara noastră. Dar putea să fie mare artist pe orice scenă străină.

În ultimii ani s'a trezit actor de operetă, pe când până la un timp nu jucase decât roluri din piesele lui Labiche, Victorien Sardou, etc. De ce să nu fim drepți; de la începutul carierei lui, ju-

case în vodeviluri, avusese deci prilejul să cânte cuplete.

Când artiștii dramatici au auzit că direcția lor a luat hotărârea să se joace și operetă, aproape să se puie în grevă. Gură multă, discursuri prin toate părțile, apeluri, dar iată că mulți artiști ca Tănăsescu, Anestin, Iancu Popescu și alții declară că se învoesc cu opereta. Așa s'a constituit prima operetă din Craiova, ilustrată, afară de artiștii localnici, de artiști ca Băjenaru, Bobescu, Vladaia, Gălușca, Poenaru și mulți alții.

Zadarnic protestau ceilalți, cari găseau că e o scădere a demnității de artist, publicul era de partea operetei. Gr. Pencioiu, pe atunci tânăr și entuziasmat, traduse pentru prima oară operete ca «Vânzătorul de păsări», «Sărmanul Ionathan», «Nitouche». Dar se reluară și cele vechi.

Tănăsescu juca pe Laurent din Mascota, pe grădinarul din Bocaccio, pe maiorul din Nitouche, pe regele din Pericola, etc.

Vă pot asigura, că Tănăsescu nu era inteligent, nici cult și cu toate acestea nu era un altul care să interpreteze roluri ca el. Am văzut pe Ștefan Iulian în Mascota; artistul credea că prințul de Piombino era o păiață, interpreta rolul întocmai

după maniera italienilor. Tănăsescu nu văzuse pe italieni și nici pe Iulian, dar juca rolul așa cum trebuia, nu aveai ce să-i zici.

Ca și lui Nicu Poenaru însă, nu-i conveneau de cât roluri de naiv; îndată ce era vorba de alt rol, nu mai era el, de aceea nu primea de cât ceia ce știa că-i convine.

Era neîntrecut în multe roluri, așa de pildă în «Amicii falși» (Nos Intimes) juca pe Marécat. Zău, nici nu avea nevoie să vorbească, ci doar să se uite, omul acela scund, gros, cu capul mare, cu ochii bolboșați, cu figura așa de expresivă.

Am auzit lăudându-se mult arta pe care o au câțiva actori — unii au murit — de a fi «naturali». E cea mai mare prostie din lume să ceri unui actor să fie «natural», ca la el acasă.

Când scriu aceste rânduri, mă gândesc la un artist dramatic, mort azi, foarte inteligent, oarecum cult, dar care nu avea talent dramatic. Era privit ca printre actori de frunte, mulțumită unei anumite prese. Cum era în lume, așa era pe scenă, ba nu, greșesc, în lume se mișca mai frumos, fața i se contracta după emoțiunile ce-l agitau; pe scenă, în toate rolurile, era același. Era inteligent și cult.

Să nu ziceți că apăr prostia și incultura, nu; dar vreau să spun, că pe lângă inteligență, cultură și tot ce mai vreți, îi trebuie actorului talent real.

Ioan Tănăsescu, Nicu Poenaru și mulți alții nu aveau decât talent și le era de ajuns pentru meseria lor.

Tănăsescu nu era comunicativ, se rețea la multă lume, cum se rețea la coriste, apoi se ducea la cafenea, unde fuma, bea cafeaua și continua tăcerea. Tăcea mult omul acela, tăcea ca un filosof.

Odată, împins de necesitățile vieții, a tipărit o broșură din care nu multe lucruri vor rămâne pentru istoria teatrelor. E interesant cum că pe vremea când Millo a scris Baba Hârca, se juca la Craiova această piesă într'un teatru-baracă, de pe câmpia unde acum sunt băile comerciale.

Dacă nu mă înșel, teatrul acela a ars. Rezentarea Babei-Hârca > a fost interzisă de cler. De ce? Știți că vrăjitoarea bagă într'un cazan cu smoală clocotindă doi draci și scoate un înger. Poate că dacă era un drac mai mergea, dar doi!..

Câte lucruri interesante nu ar fi putut spune de Tănăsescu despre teatrul din Craiova, dar s'au dus cu toții, fără să lase cât de scurte amintiri.

La cafenea i-a venit într'o zi rău lui Tănăsescu

și repede a și murit. Să nu credeți că nu avea familie, dar era firea lui prea boemă. Fiica sa a ajuns o actriță simpatică și plină de talent.

S'au dus unul câte unul: Costache Petrescu, care juca numai cum era firea lui mândră; Fărcășeanu, cu privirea lui de miop, cu ochelarii lui ce-i ascundeau mult ochii... intrigantul excelent; Nicolau, cel pe vremuri cu roluri de amarez disperat; d-na Crețu, care interpreta rolurile mitocancelor noastre și mulți, mulți alții. S'au dus cu părerea de rău că nu au lăsat urmașilor lor un teatru mai bine condus.

Prin coridoarele strâmte și întunecoase ale teatrului Național din Craiova, pe scenă și între culise, prin cabine, se preumblă poate pe întuneric, când nu se joacă, umbrele foștilor actori, în cap cu Maria Teodorini. Vin să-și aducă aminte de locurile unde, pe vremuri, au obținut succesele lor, își închipuiesc un public, publicul de pe atunci, din care iarăși mulți au murit. Râd și plâng, se bucură și suferă toți pe tăcute, fără sgomot, înfiorând atmosfera cea rece și umedă.

NICU POENARU — RAȘIANU NAE POPESCU — IULIAN II

Una dintre întreprinderile teatrale, care a avut succes mare în țara românească, a fost opereta dela Craiova, care mai în urmă a jucat în principalele orașe din țară, în Capitală, ba și în Bucovina.

Pentru cei angajați în operetă, afară de cei recrutați chiar din Teatrul Național din Craiova afară de d-nele Vladaia, Gălușcă și Odeseanca, Băjenaru, Rașianu și alții, era și Nicu Poenaru. Ani îndelungați Poenaru rătăcise prin provincie jucând în comedii și vodeviluri, dar în operete nu.

Capelmaistru era un anume Weiss, muzicant de seamă, dar extrem de nervos. Constatase Weiss un lucru curios: Poenaru nu avea ureche muzicală, dar avea o voce cu mlădieri îngerești. Pe vremea aceia se jucau numai operete traduse din frațuzește; singura operetă tradusă din limba germană era

«Voevodul Țiganilor», în care Ștefan Iulian avusese mari succese la București. Grigore Pencioiu, un bun prieten al lui Traian Demetrescu, ocupându-se și el cu mișcarea literară și artistică de pe acea vreme, traduse «Vânzătorul de păsări». Weiss indică pe Poenaru să joace primul rol.

— Dar eu nu știu muzica!

— Lăsa că o înveți tu, strigă Weiss, care era de o încăpățănare feroce.

Luni de zile a torturat Weiss pe bietul Nicu Poenaru, de sute de ori îl punea să repete câte o simplă frază muzicală, până când într-o bună zi spuse direcției:

— Puteți să anunțați piesa, Poenaru va cânta admirabil.

Eram la premieră. Se și făcuse multă reclamă piesei, dar traducerea era admirabilă, muzica delicioasă, iar principalii interpreți, artiști de seamă.

Jucase până atunci Poenaru, primise el aplauze, dar ca în acea seară, nu.

A fost un entuziasm de nedescris și vă rog să credeți că publicul provinciei, cum știu și actorii de altfel, e foarte pretențios. La București publicul mereu e altul și amestecat, în provincie publicul e mereu același și ales.

Bietului Poenaru nici nu-i venea să creadă : mereu întreba pe prieteni cu aerul lui de naiv :

—Mă, am fost bine? Am fost bine?

Da, fusese bine, de oarece Weiss simțise că rolul acela îi convenea; era vorba de un țăran naiv, cum se cade, îndrăgostit. Nu i se cerea țăranului străfulgerări de inteligență și tot așa de bine fu Poenaru în «Sărmanul Ionathan» și în alte piese în care se cerea dor naivitate. Când a jucat însă pe ofițerul Champlâtreux din «M-lle Nitouche» a fost un dezastru; era un rol ce cerea demnitatea ofițerului. Bietul Nicu Poenaru abia își târa sabia după el.

Și așa a fost cu toate rolurile pe care le-a jucat el, cele cu caracterul de naiv erau cele în care se deosebia.

În urmă și-a făcut el trupă și de comedie și de operetă, a colindat țara întreagă, și a murit, după cum știți, din cauza unui cățel turbat, de care nu voise să se despartă. Numele lui Poenaru va rămâne legat de acela al operetei din țara noastră.

*

Mult nu a stat la Craiova, dar a jucat cu succes în unele operete, un tenor cu vocea dulce Rașianu. Era bun muzicant și făcuse o adevărată creațiune din Ange Pitou (Fata mamei Angot).

Frumos, tânăr, inteligent. Rașianu, dacă nu ar fi avut un defect—frequent de altfel multor actori—nu s'ar fi pierdut de tânăr. Nu știu dacă avea 30 de ani când a murit.

Vocea lui însă s'ar fi pierdut pe lângă puternica voce a lui Poenaru.

*

Un alt actor de seamă din opereta craioveană era Nae Popescu, de fel din Craiova, un alt actor perfect agramat, care era însă adevărat actor. Știu actori, cari mai târziu au învățat singuri cele trebuitoare meseriei lor; Tănăsescu și Naë Popescu nu se gândiseră nici odată la așa ceva.

Nae Popescu avea un nas enorm, un nas în trompetă, dar simpatice. Ochii lui cei mici cari sticleau de șiretenie, nasul à la Cyrano de Bergerac, îi făceau tot succesul. Ca și Tănăsescu și Anestin, renunțase la succesul comediilor, preferind opereta, care era pe gustul marelui public.

A murit într'un mod trist, după ce a fost câtva timp paralizat. Nu știu dacă în foaierea teatrului din Craiova se găsesc măcar fotografiile acestor maeștri ai scenei, până când un istoric al teatrului din Craiova se va grăbi să întreprindă po-

vestea teatrului pe unde au trecut atâți actori de talent.

Din toate succesele, din toate durerile, din patimile mari de pe scenă și din intrigile din culișe, nu rămâne mai nimic. Câteva panglicuțe, câteva fotografii, câteva amintiri și restul... tăcere.

Actorul a trăit prea intens pe scenă, pentru a mai rămâne și după moarte.

*

În opereta din Craiova s'a mai distins un artist dramatic, dar numai într'o singură piesă. Un rol a jucat, numai unul. E vorba de fiul lui Iulian. Unii spuneau că n'ar fi fost fiul lui Iulian, dar semăna prea mult. Mama erea o actriță numită Mina din trupa lui Vlădicescu.

Fiul lui Iulian nu avea talent pentru teatru și până atunci jucase tot roluri neînsemnate. A cerut însă să joace pe Jupan din «Voevodul Țigănilor». Văzuse de zeci de ori pe tatăl său în acel rol, îi prinsese gesturile, îl imita perfect și spuseră toți, în urma primei reprezentății, că nu era nici o deosebire între Iulian tatăl și Iulian fiul, în ce privea acel rol. A murit tânăr, dar alt rol nu a mai jucat. În Jupan își pusese el tot talentul ce-l avea, acela de a imita.

MARIA PETRESCU.—CLOTILDA CALFOGLU

Dintre actrițele de seamă ale Craiovei, a fost și Maria Petrescu și Clotilda Calfoглу. Cea din urmă a murit acum câțiva ani.

C. Petrescu, soțul Mariei Petrescu, era un bun actor din școala vechie, și pe vremuri juca cu succes, alături de Manolescu, pe scena teatrului Dacia. A jucat și prin provincie, în Craiova însă mai mult, sub Teodorini, apoi ca societar. Era un actor indispensabil. Poate cam «tremola» prea mult în melodrame, în orice caz avea talent, Talentul său însă nu putea să fie comparat cu acela al Mariei Petrescu. Bucureștii nu au avut nici un Ion Tănăsescu, dar nici o Marie Petrescu. Bătrână, obosită de luptă, ea poate să se consoleze că și-a făcut datoria, că a fost printre cele dântâi actrițe, care au format serii de alte actrițe.

Pe vremurile acelea, era la modă melodrama. Se juca cu succese neîntrecute, piese ca «Două

«Orfeline», în care Maria Petrescu juca pe «Mama Bancal», «Saracii în haine negre» și altele la fel. De acum treizeci de ani încoace, nu am mai văzut publicul plângând cum plângea la reprezentarea acelor piese.

În «Mamă Bancal», Maria Petrescu făcuse o adevărată creație. Par'că o văd. Deși femeie grasă, voinică, ea nu se ferea de loviturile ce în mod inevitabil primea de la toate obiectele ce o înconjurau. Trebuia să se prefacă că e beată, tocmai ea, cea mai sobră dintre actrițe. Era cea mai emoționantă scenă din piesă. Știa actrița ce trebuia să facă. O alta ar fi lăsat de o parte sute și mii de nimiciri, pe care actorul bun le creiază instiuctiv, gesturi care-i vin fără să le fi studiat.

Juca roluri ingrate ca cel de care vorbii mai sus, dar era admirabilă în bătrâna din «Onoarea», în «mamele nobile», ba ceva mai mult, era neîntrecută în comedie. Frumoasă nu era, dar avea doi ochi mari, veșnic întrebători, ochi ce mereu cercetau.

După ce vedeam pe Fany Tardini în vre-o piesă ca «Nebuna de la șapte turnuri», «Fualdes» sau alta, o visam noaptea că aleargă să mă prinză prin coridoarele teatrelor. Maria Petrescu nu mi-a

speriat nici odată somnul meu de copil, de oarece pe cât de sălbatică părea ea în «Mama Bancal», pe atât de bună era la ea acasă. Era de o blajinețe fără margini, mamă bună, soție plină de devotament.

*

Cu mult talent juca pe scena teatrului Național din Craiova și Clotilda Calfoglu. Avea sânge italianesc în vinele sale. Înaltă, slabă, cu un nas aquilin, cu doi ochi mari, negrii, ce scânteiau totdeauna când ea vorbea, sau care aruncau fulgere, când era mâniată, Clotilda Calfoglu ar fi putut să aibă mai mult succes, pe o altă scenă, unde s'ar fi cerut alte piese.

Veșnic nemulțumită, veșnic în plină revollă simțea ea cum i se scurgea viața fără să facă ceva de seamă. De o mândrie fără margini, ea nu știa ce va să zică să ceară ceva cuiva. Așa erau și personajele pe care ea le întrupa pe scenă. Nu-i era dat să joace bune burgheze și mai ales din cele cari trebuiau să sufere. Ea suferea destul în viață și nu voia să mai sufere și pe scenă. Astfel nici odată nu se împăca cu cei cari conduceau teatrul și se avea rău și cu majoritatea colegilor, cari numai iertători nu erau.

O vedeam des la ea acasă. Locuia de ani de zile cu artistul Petreanu și cu fetița ei iubită, Adalina, care dacă nu mă înșel azi e actriță.

Conversația ei era totdeauna interesantă, căci afară de încă vreo două trei excepții tot din teatru din Craiova, ea cunoștea limbile franceză și italiană și citise mai toate piesele de seamă din literaturile acestor două limbi.

Ar fi voit o altă viață, dar înlănțuirile fatale inerente fiecărei vieți, caracterul ei, mediul înconjurător o sileau să-și trăiască aceiași viață necăjită și amărâtă.

Erau mulți din publicul cel mare, cari declarau că pentru ei, Ciotilda Calfoglu nu are talent. Nu o înțelegeau. Frigurile privirei ei nu le pricepeau ei, îi speriau cel mult.

A trăit mai toată viața în Craiova, până când, într'o bună zi, s-a stins pentru vecie, ducând cu ea surâsul amar al buzelor sale subțiri și vinete.

Cine va scri istoria teatrului Național din Craiova va avea mult de lucru și mai ales va avea o ingrată sarcină. El va cerceta afișele și alte amintiri de prin dosare, dar nu va putea să reconstitue o epocă oarecare de activitate a aceluși teatru. Ar fi trebuit să-i cunoască pe toți acești.

actori și actrițe, să fi trăit alături de ei între culise, să-i fi văzut în cabine, când se «grimau», să-i fi cunoscut la ei acasă.

Cine-i va învia? Cine va putea descri mai târziu succesul artiștilor de seamă, pe care i-a avut Craiova.

Lista pieselor jucate și numele celor cari au jucat vor rămâne obiecte reci, înghețate, din ele nu va reeși adevărul ¹⁾.

¹⁾ Aflu abia acum, că de câtva timp a încetat din viață și Maria Petrescu. Dintre artiștii cei vechi au rămas doar: d-na Fărcășanu, D. Anestin și alții.

B O B E S C U

Încă de pe timpul direcției Mariei Teodorini, fusese angajat la teatrul din Craiova, artistul Bobescu. Când ziceai Bobescu însă, ziceai o trupă întreagă: el, ea, cumnații lui, cumnata lui și mai știu eu câți alții.

Trebuiau să fie toți angajați pentru simplul motiv, că Bobescu avea un repertoriu al lui, întocmit de el, vodeviluri românești, cu muzica aranjată tot de el și soția, cumnații, cumnata, etc. știau perfect rolurile lor. Ba jucau și micii lui copii, — și avea o mulțime, toți frumoși, toți inteligenți, toți muzicanți. Dacă nu ați zice că exagerez, cel mai mic dintre Bobești, la sânul mamei lui suga laptele hrănitor, bătând însă tactul cu capul.

Carada în tinerețe întocmise *Cavalul fermecat*, o piesă drăguță, care avea totdeauna succes. Bobescu făcuse o alta, care nu mai era asemănătoare cu cea dintâi, era mai complicată și ca text și ca

muzică. Avea apoi în repertoriul său: *Marchizul bucătar*, *Domnia femeilor* și multe altele pe care el singur le orchestrase.

Înalt, bine făcut, frumos, era mai presus de orice simpatic. Vorba lui moldovenească, veșnicul lui surâs, ba uneori răs cu hohote, îl făcea să-l iubești. Nu avea vocea puternică, uneori era răgușit de-abinele — căci la repetiție el cânta cu toți —, dar cânta cu duioșie, era un muzicant perfect.

Mai târziu a jucat și în opereta din Craiova și anume în *Mascota*, în *Briganzii* și în multe alte operete.

Dar tot ale lui îi erau dragi, tot piesele la care muncise el atât de mult. Era el aplaudat în Murzuc din *Girofle-Girofla*, dar plăcerea lui cea mare era să joace pe «Marchizul Bucătar».

Nu-i plăcea apoi lui să stea în slujbă la altul și într'o zi, după ce se gândi puțin, după ce-și petrecu mâna prin părul cel negru și frizat, se hotărî să-și reconstituie el trupa.

L'am revăzut în București, acum aproape douăzeci de ani, la o grădină din strada Câmpineanu. Grădina era mercu plină și Bobescu era încântat, mai cu seamă că acum, vreo doi din fiii săi cântau

cu viorile în orchestră, iar o fiică a sa cânta admirabil din gură.

Era peste putință să nu ajungă copiii lui artiști. El era vesel mereu, vedea viața prin partea cea bună, era un optimist și era încântat ca și copiii lui să fie artiști.

*

Câți ani avea Bobescu pe acea vreme? Știa poate doar familia sa. Acum câți-va ani el pretindea că trecuse de 70 de ani, deși era tot înalt, tot voinic tot cu ochiul ager.

Dar nu mai era Bobescu de odinioară. Omul acesta își consacrase viața întreagă numai profesiei și familiei, petreceri le avusese pe acelea ale teatrului, dar cu toții la un loc, cu întreaga familie, cu ai lui, cu ai ei, erau vre-o douăzeci de înși.

Vorbea frumos Bobescu, juca, dar nu mai era cel dinainte. Il apucase un dor să fie fără ai lui, să colinde țara, să umble vagabond. Ai lui nu mai știau de el; auzeau și ei că fusese văzut la Iași, sau la Roman, sau la Constanța. Era de sigur vreo boală nervoasă, rezultată din munca excesivă ce depusese el ani de zile fără întrerupere.

Intr'un târg din județul Putna și-a găsit el moartea,

L-au îngropat cei de acolo cum au putut, familia cea necăjită și îndurerată aflând mai târziu.

El, care veșnic râdea și făcuse pe ceilalți să râdă, întristase acum pe toți, îi îndurerase pentru totdeauna.

* * *

Căci de prisos ne-am supăra pe actori, că afectează în viața de toate zilele, că cei mai mulți tot actori sunt și la cafenea, la cârciumă, ca și la teatru. Ba ceva mai mult, mulți actori fără talent, cu mutra ca a sfinxului egiptean, sunt mai cu talent când se află cu prietenii lor filistinii, sau fie chiar cu cronicarii lor dramatici.

Cel mai «burghez» actor tot are patimile și necazurile lui. Cum admiți că un sgârie hârtie oarecure, funcționar nu știi unde, să aibă păsuri și supărările lui și nu admiți ca un om, care trăește cu trecutul, cu regi și împărați, cu doamne mari și frumoase, un om care suferă mereu ca să placă, să nu aibă capriciile lui ?

Actorul e capricios și apoi când e vorba de actrițe...

Scuzați-i pe toți și pe toate. Viața lor e intensă și colorată, ei s'au întrupat în nenumărate persoane

și fiecare le-a lăsat câte o amintire. Să ne aducem aminte noi, ceștilalți, numai de clipele de plăcere ce artistul dramatic ni le-a procurat.

Și-apoi mai e un motiv, l'am mai spus, actorul piere cu totul, cu nume cu tot. Sau li se mai spun doar numele. E egal că Manolescu a murit și că Aristizza Romanescu trăește, pentru *marele public* ei au murit amândoi. Actorul, odată ce nu mai joacă e și înmormântat.

IRENA VLADAIA IOSEFINA GĂLUȘCA

Cele două artiste de seamă, care duceau greul în trupa de operete din Craiova, erau Iosefina Gălușcă și Irena Vladaia.

Cea dintâi jucase pe scenele multor teatre din diferite orașe ale Moldovei, iar Vladaia abia debută în țară, venind din străinătate. Amândouă, erau deci cu totul necunoscute publicului craiovean.

Încă dela început, simpatiile publicului se îndreptară spre Gălușca, deși Vladaia era o perfectă muzicantă, o femeie cultă, cunoscând trei-patru limbi străine, o cântăreață cum rar se găsește.

Cu toate acestea, Gălușca era cea mai simpatică, ea avea un minunat joc de scenă, pe care Vladaia nu-l avea și când vorbea în proză, avea vocea tot plăcută, pe când Vladaia parcă se restea.

Publicul nu putea să nu recunoască meritele muzicale ale Vladaiei, dar notele prelungite ale acesteia îl oboseau cu totul.

Succesul, adevăratul succes, nu l'a avut Vladaia în Craiova, ci în București și nu în opere mai ușoare, ci în opere comice, cum e Carmen, de pildă. Dacă nu mă'nșel, a debutat cu Giroflé-Girofla, rol în care era încântătoare. Era tânără, frumoasă, cu doi ochi mari, negri, scilpitori de inteligență. A avut succese însă, în *Voevodul Țiganilor*, piesă în care juca alături cu Băjenaru, în *Vânzătorul de păsari*, în *Briganzii*, etc.

Vladaia nu avea nevoie ca ceilalți, să învețe partea muzicală a rolului de la șeful orchestrei, ea *citca* singură dintr'o dată notele muzicale.

Nu tot așa era cu Gălușca, care nu era o mare muzicantă, dar care cânta cu atâta pricepere, în cât nici nu ai fi bănuțit că nu se pricepe în teoriile muzicale. Cât de greu e rolul lui *Boccacio* din opereta cu același nume, se știe, și dacă nu pentru un muzicant, cel puțin pentru unul care știe prea puțină muzică! Gălușca, avea însă un succes fără pereche în *Boccacio*, alături de Vladaia și de trei comici excelenți: Tănăsescu, Anestin și Popescu. Avea ceva dulce în vorbă, care te fermeca și, lucru curios, nu era nici frumoasă, cel puțin cu Vladaia nu puteai să o compari. Cu toate acestea, Gălușca avea nenumărați admiratori, de la

băeții de liceu, cari aplaudau de foc din galerie și până la domnii în vârstă din primele staluri; ba plăcea și elegantelor doamne din *baignoires* și loji.

În «Fata mării Angot», Gălușca avea o adevărată creațiune, rolul acela al cochetei Lange parcă pentru ea fusese scris.

Era însă «ceva putred în regatul Danemarcei», era vârsta. Talentul a ascuns acest defect până târziu; în urmă Gălușca trebui să renunțe la operetă, la roluri mai grele, și reapucă iar calea provinciei.

Vladaia, care era mai tânără, abia atunci simțise dezvoltarea talentului sau scenic. De unde la început era o simplă stană de piatră frumoasă și care cânta îngerește, a învățat cu timpul meșteșugul de a se mișca pe scenă, a învățat arta de a ști ce să facă ca mâinele sale, a aflat cum o artistă poate să scoată în evidență farmecele sale.

Pe scena teatrului Național din București, în opere comice, Vladaia fu alta și obținu tot succesul pe care-l meritau arta și talentul ei.

Dar timpul e neîndurător cu artiștii. O doamnă oarecare, din societatea burgheză, ajunsă la o vârstă oarecare, are în adevăr multe de regretat, dar ia închipuiți-vă, că acea doamnă e o fostă artistă

celebră, o artistă care a cunoscut toate succesele rampei, care a înfiorat mii de spectatori, care a primit sute de buchete de flori, de coroane cu mari panglici albe.

Părerile de rău atunci sunt înzecite, mai ales când recomandată unui tânăr, care nu a văzut-o jucând —, numele ei, magnetic, altă dată, nu mai provoacă acum nici o mișcare, nici o schimbare pe fața lui.

Unii actori sau actrițe încearcă să reînvie viața de altă dată... la un concert cel puțin, se mai pot produce însă... dar nu, impresiunile sunt detestabile și pentru actriță și pentru public.

Cel puțin, unii dintre artiști și-au immortalizat jocul de scenă la cinematograf, iar vocea pe plăcile gramofonului. Să sperăm că sistemul acesta se va populariza și noi; vor putea astfel să vadă și să auză și cei de peste o jumătate de veac pe artiștii ce-i admirăm în zilele noastre.

HAGIESCU

Mulți artiști dramatici au colindat prin provincie și s'ar putea stabili câteva clase ale acestor boemi.

Unii dintre aceștia nu aveau talent, exploatau pe al altora, dar erau câți-va ca Teodor Popescu, tatăl talentatului artist Achil Popescu, Hagiescu, Buriencescu chiar, și alții.

Aceștia erau cei cari nu se puteau supune legilor și regulamentelor, nu știu ce va să zică ordin, nu voiau să știe de nici o obiecțiune. Puteau să fie și ei și mai cu seamă Hagiescu, societari ai vreunui teatru național, dar ei n'au voit.

Când a venit Caragiale director la Teatrul Național, prima lui grijă a fost să angajeze pe Hagiescu și pe Anestin, să-i scape de hoinăritul prin provincie. Nu a stat nici Caragiale multă vreme la Teatrul Național, dar nici artiștii lui favoriți! Au plecat amândoi. Hagiescu, până la moarte, a rămas credincios principiului, de a nu avea stăpân.

Slăbiciunea feței lui era uimitoare, nu-i găseai comparație de cât cu Voltaire în anii bătrâneții și legenda spune că Hagiescu și-ar fi speriat prima și ultima lui nevestă, cu slăbiciunea lui. A fugit femeia, sau fata, cum veți voi să-i ziceți.

Și cu toate acestea, scheletul acela mai avea și nervi. Ca o minune, rămăseseră nervii singuri, fără mușchi, fără carne. Un mănunchi de oase era Hagiescu.

Vorbea puțin pe nas, rula teribil pe r', dar vocea lui era simpatică.

Nasul lui subțire și viclean forma o parte din succesul artistului.

Om vioi, inteligent, oarecum cult, mai cult cel puțin de cât unii actori de pe vremea lui, Hagiescu înțelegea numai de cât rolurile în cari putea să aibă succes.

Mi-aduc aminte cu prilejul acesta, vorbind de cultura actricească din trecut, de ce încântat era un actor, talentat de altfel, că pe la 50 de ani a putut să citească cu interes o istorie a Romanilor, o carte pentru studii liceale!

Hagiescu jucase multe roluri, avusese succes mare în *Doi Sergenți* cu Manolescu, jucase pe greul din *Lipitorile satelor*, rol în care era mult mai

bine decât în Moise din aceeași piesă, dar avea el un vis: «Avarul»». Studiase el «Avarul de Molière și voia cu orice preț să-l joace pe orice scenă. În adevăr, l-a jucat. Dar îl înțelesese oarecum greșit. Avarul e un mare pățimaș, dar nu e personaj de tragedie. Nu e tragic nici când e furat cu o sumă cât de mare un om care nu e avar, dar când unui avar i se fură bani, faptul nu e deloc tragic. Hagiescu făcea puțină tragedie. De obicei însă, în toate rolurile ce le juca Hagiescu, era admirabil.

Mi-aduc aminte de câteva săptămâni pe care le-am petrecut împreună, în provincie, într'o vară călduroasă. Trupa era compusă din Hagiescu, o d-nă, bună prietenă a lui și Anestin. Eram student pe acea vreme, prin urmare sărac, și am primit postul de sufleur. În cușca mea, fie la Pitești, fie la Câmpulung, râdeam eu mai tare de cât publicul din grădină, căci știam mai dinainte ce aveau să spună fie-care.

Trupă mică, succes mare. Și mă mir cum se învoiau cei doi actori. Hagiescu era pus totdeauna pe glume și noroc, că afacerea mergea bine, căci altfel ar fi fost pus și pe ceartă.

Duceau o viață care numai actoricească nu mai

era. După prânz, doar se mai duceau la cafenea, să mai afle ce e nou în oraș.

Hagiescu nu se învoia însă cu mulți și unii îl acuzau de răutate. Era pur și simplu răutăcios, mai cu seamă când era amărât de soarta pe care o ducea.

Pentru nimeni nu știu să fi avut el considerație ca pentru Manolescu. Acum îmbătrânise, scena fusese asaltată de alte generații, iar el, veteran al scenei, era mereu înghesuit, dat la o parte. Dar rămăsese tot cel dinainte și tot așa a murit.

SOREANU — EMINESCU SUFLEOR

În sala din fața casei erau adăpostite vreo două-trei lăzi enorme de brad. În casă nu aveau loc și cu toate acestea, în aceste lăzi, se afla o adevărată bogăție, erau costume de teatru.

Seara, sub lumina măreață a electricității, strălucesc și diamantele false, strălucesc și fireturile aurite ale hainelor pe cari le îmbracă actorii.

Acum treizeci de ani nu era electricitate în orice teatru, dar costumele actorilor tot străluceau. Un director de teatru trebuia să aibă costumele necesare la reprezentarea atâtor piese.

Cum tata avusese în câteva rânduri conducerea unei trupe în provincie, trebuise să cumpere și costume de teatru. Dar de vreo doi-trei ani, toate aceste costume stăteau în lăzi, rar scoase afară, pentru a se constata ce ravagii au mai făcut moliile.

Luam fiecare costum în parte și-l încercam, aveau la îndemână costume de pagi, tricornuri, haine

de țărani francezi, haine ce se purtau pe vremea fanarioților, tot felul de șepci, de chivere și de pălării. Cum să nu joci teatru, când ai costume?

Dar mai erau nenumărate accesorii, ca aripele îngerului din Don Juan de Marana (corect ar fi fost Maniara, dar toți ziceau Marana), măști, săbii și tesace de lemn și tot felul de nimicuri indispensabile scenei.

Dar nu eram singur în explorările mele, aveam un ajutor, pe Soreanu. Vecin cu mine, îndrăgostit de teatru, deși nici zece ani nu avea, avea o adevărată religiozitate față de toate costumele acelea de teatru. Cu de la mine putere, i-am dăruit faimoasele aripi ale îngerului din Don Juan.

Atât de mult respect avea pentru ele, în cât a crezut de cuviință să le atârne pe fundul unei scene improvizate, pe care juca, având destui spectatori.

Pe strada Vulturului, unde s'a mutat puțin în urmă, am mai găsit un băețăș de seama noastră, în curtea căruia am jucat piese de teatru, pe o scenă foarte primitivă: scânduri puse pe butoaie. Fie acolo, fie la el acasă, Soreanu era cel dintâi, el era *actorul*, el conducea, el înțelegea totul. Aveam și eu practica mea de teatru, văzusem sute de piese,

pe scenele a zeci de orașe, dar în fața adevăratului actor mă închinam.

Soreanu, dacă a învățat multe lucruri, dacă afară de specialitatea lui artistică, a înmagazinat multe cunoștințe de tot felul, datorește acest lucru curiozității lui. Curiozitatea bine îndreptată e o armă puternică, cu ajutorul ei află tot ce te interesează. Soreanu era curios, de aceea, pe lângă talentul lui pentru teatru, el are și alte daruri intelectuale.

Auzi de multe ori plângerile câte unui actor... nu i s'a dat roluri, e persecutat, nu e lăsat să-și dea măsura talentului său. Să nu-l crezi, talentul învinge orice, dar numai talentul real. Așa e în literatură, așa e în știință, așa e în artă. Artistul dramatic de talent se impune fără să vrea el, fără să vrea alții. Nu e nevoie să joace pe Hamlet, nici pe regele Lear, îl simți pe actorul de talent în cel mai mic rol ce i se va da.

Reflectam odată asupra acestor lucruri, văzând pe Soreanu într'un rol în care era admirabil. Nimic exagerat, nimic ce să pară studiat. În aceeași piesă, un alt artist, care e destul de inteligent de altfel, juca rolul unui nobil scăpătat. Nu înțelesese rolul, credea că trebuie să fie ridicol și în adevăr reușea

cămplect. Dar rolul în realitate nu era al unei paiațe caraghioase; era al unui om bine crescut, care numai că nu avea bani.

Actorii cei mari nici nu au nevoie să judece aceste lucruri, ei le simt dela prima citire a piesei și își joacă admirabil rolul lor, pentrucă au înțeles întreaga piesă.

De câte ori n'am auzit: «Am o intrare în actul I, câteva vorbe în actul al III-lea și o scenă în actul al IV-lea».

Rolul îl știe, cu toate replicile lui, dar ce nu știe, e piesa în întregimea ei. Cum vreți ca bietul om să-și înțeleagă rolul?

Soreanu a fost conștiincios și în această privință, el a cunoscut piesa în întregimea ei, chiar când a jucat un rol neînsemnat la începutul carierei sale.

*

Artiștii dramatici de seamă, ar trebui să-și scrie spre bătrânețe memoriile lor, de oarece vorbind de ei, ei vorbesc despre adevărata istorie a teatrului. Peste câțiva zeci de ani, Soreanu și ca el alții din epoca lui, ar putea să lase însemnări asupra activității lor teatrale. Câte lucruri interesante nu s'ar afla și nu s'ar păstra. Ne-ar vorbi poate și de cei cari au avut dragoste de teatru, dar nu au putut

să ajungă unde a ajuns un actor de frunte. Pe vremea când nu erau de cât două trei săli de teatru și nici un cinematograf, înfloreau teatrele de mahala. Am cunoscut unul dincolo de Hala Traian, (pe atunci Polcovnicul Ghenea), un altul pe la Crucea de piatră, altul alături de biserica Sf. Ștefan (Călărași). Unii din cei cari jucau pe acele scene, promiteau ceva, dar mai târziu, cu toate silințele lor au rămas tot cu un anume public.

Azi nu mai există asemenea teatre, care au avut o istorie specială, dar care nu vor fi trecute în istoria teatrului nostru, deși formau singura distracție a mahalalelor de pe atunci.

Nu e vorbă, tot pe acea vreme succesul la Teatrul Național îl aveau fecerii, ca *Roza magică*, *Fata aerului* și altele, iar nu piesele lui Dumas fils și ale lui Sardou tot de pe acea vreme.

*

Când am vorbit de lăzile cu costume, am uitat să amintesc un amănunt interesant. Tot o asemenea ladă conținea piese și roluri. Erau mii și mii de piese și de roluri care răspândeau un puternic miros de închis și de mucigai, de îndată ce deschideai capacul lăzii.

Când au apărut poeziile lui Eminescu, într'un volum cu prefața de Titu Maiorescu, citeam noi copii, cu glas tare, unele din pœziile maestrului. Cei de-acasă și-au adus atunci aminte cine fusese Eminescu: un suflour angajat pe vremuri la Vlădicescu, un coate-goale, care umbla încălțat cu galoși, veșnic amorezat însă, strecurând în rolurile ce le transcria poezii dedicate actriței care îi plăcea. Și erau sute de roluri scrise de Eminescu în acea ladă de brad. De unde să știu însă care erau cele scrise de el? Târziu am văzut manuscrise de ale lui Eminescu, dar lada cu toate piesele, cu toate rolurile, nu mai exista.

TABLA DE MATERII

	<u>Pag.</u>
1. Frații Vlădicești.	3
2. Manolescu și Anicuța.	9
3. Maria Teodorini. — I. Tănăsescu.	13
4. Nicu Poenaru.-Rașianu.-Nae Popescu.-Iulian II.	19
5. Maria Petrescu. — Clotilda Calfoglu.	24
6. Bobescu	29
7. Irena Vladaia.—Iosefina Gălușca.	34
8. Hagiescu	38
9. Soreanu.—Eminescu sufleur.	42

